

PÖYTYÄ

Pöytyän varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksen
erityisopetussuunnitelma

Pöytyällä 15.11.17
Rissanen Alli
Ristola Marie
Lukkarla Virpi

Sisällys

1. PÖYTYÄN VARHAISKASVATUS JA ESIOPETUS	3
2. VARHAISERITYISKASVATUKSEN TEHTÄVÄ.....	3
3. TUEN KOLMIPORTAISUUS VARHAISKASVATUKSESSA.....	4
3.1 Yleinen tuki	5
3.2 Tehostettu tuki	5
3.3 Erityinen tuki	7
3.4 Pidentetty oppivelvollisuus.....	8
4. TUKITOIMET VARHAISKASVATUKSEN ARJESSA	9
5. VARHAISKASVATUKSEN ERITYISOPETTAJA (VEO).....	13
6. MONIALAINEN YHTEISTYÖ VARHAISKASVATUKSESSA.....	14

1. PÖYTYÄN VARHAISKASVATUS JA ESIOPETUS

Pöytyän kunnan asukasluku on noin 8500. Kunnan alle 6-vuotiasta lapsista 60-65% kuuluu varhaiskasvatukseen piiriin. Pöytyän varhaiskasvatusyksiköt sijaitsevat Yläneellä, Riihikoskella ja Kyrössä. Palveluseteliyksiköitä ovat Pikkukirsikka Riihikoskella, Pikkukerttu Kyrössä ja Hattimatti Auvaisissa. Lisäksi kunnassa toimii perhepäivähoitajia.

Esiopetusta annetaan Kyrön, Riihikosken, Yläneen, Pikkukirsikan ja Pikkukertun varhaiskasvatusyksiköissä sekä Heikinsuon koulun yhteydessä olevassa esikoulussa. Esikoulu ja koulu tekevät yhteistyötä. Koulun erityisopettajat käyvät esikoulussa kevätkaudella tarpeen mukaan sekä osallistuvat tarvittaessa monialaiseen yhteistyöryhmään.

2. VARHAISERITYISKASVATUKSEN TEHTÄVÄ

Lapsen kehitys tuo mukanaan monenlaisia haasteita eri ikäkausina huoltajille ja kasvattajille. Lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen haasteet voivat näyttäytyä eri toimintaympäristöissä esim. kotona tai varhaiskasvatuksessa.

Varhaiserityiskasvatuksen tehtävänä on ennaltaehkäistä, havaita ja kuntouttaa erilaisia lapsen tasapainoiseen kasvuun, kehitykseen ja oppimiseen liittyviä riskitekijöitä.

Tuki aloitetaan välittömästi, jos huoltajat, lastenneuvola tai varhaiskasvatuksen henkilökunta ovat huolissaan lapsen kehityksestä tai jos lapsella on:

- viivästynyt puheen tai kielenkehitys
- äidinkielenä jokin muu kieli, kuin suomi (suomi toisena kielenä –opetus, S2)
- keskittymisen tai tarkkaavaisuuden pulmia, yliviikkautta
- kehityksen tasainen viivästyminen tai kypsymättömyys
- tunne-elämään tai käyttäytymiseen liittyviä vaikeuksia
- motoriiikan ja hahmottamisen vaikeuksia
- pitkäaikaissairauksia (diabetes, epilepsia, reuma, lihassairaudet ym.)
- autismin kirjon häiriö

- näkö-, kuulo-, liikuntavamma tai kehitysvammaisuus
- erityisen tuen tarve voi syntyä myös silloin, kun lapsen kasvuolosuhteet eivät tue riittävästi lapsen myönteistä kehitystä

Huolen ilmaannuttua huoltajat ja kasvatushenkilöstö (varhaiskasvatus, neuvola) arvioivat yhdessä lapsen tuen tarvetta. Lähtökohtana ovat havainnoinnin yhteinen tarkastelu tai lapsella aiemmin todettu tehostetun tai erityisen tuen tarve. Tarvittaessa arvioinnin tueksi hankitaan lapsen tuen kannalta tarkoituksenmukainen asiantuntijalausunto. Varhaiskasvatuksessa tuki aloitetaan heti kun tuen tarve on havaittu. Tuen tarpeen ilmaannuttua ryhmän lastentarhanopettaja ottaa asian puheeksi huoltajien kanssa. Yhteistyössä huoltajien kanssa tehdään lapselle varhaiskasvatussuunnitelma, johon kirjataan tuen tarpeet, tavoitteet ja menetelmät. Varhaiskasvatussuunnitelman laatimisesta on vastuussa ryhmän lastentarhanopettaja ja se pyritään päivittämään kaksi kertaa vuodessa. Jos yleinen tuki ei riitä, ryhmän lastentarhanopettaja ja varhaiskasvatuksen erityisopettaja suunnittelevat ja arvioivat yhdessä huoltajien kanssa lapsen tarvitsemaa tukea.

Lääkehoitosuunnitelma tehdään lapselle, jolla on lääkehoidon tarvetta varhaiskasvatuspäivän aikana.

3. TUEN KOLMIPORTAISUUS VARHAISKASVATUKSESSA

Lapsen tukeminen varhaisvaiheessa on kannattavaa. Monet lisäpulmat jäävät kehittymättä, kun huoleen tartutaan varhain. Lapsen tarvitsemat tukitoimet aloitetaan mahdollisimman varhain ja pyritään pääsääntöisesti järjestämään lapsen omaan varhaiskasvatusyksikköön osana varhaiskasvatuksen päivittäistä toimintaa.

Pöytyällä jokaiselle varhaiskasvatuksen palveluja käyttävälle lapselle tarjotaan kasvuun ja oppimiseen yleistä tukea, jonka perustana ovat yhdessä huoltajien kanssa sovitut tavoitteet. Tehostettu ja erityinen tuki tarkoittavat varhaiskasvatuksen omien tukitoimien ja muiden ulkopuolisten asiantuntijoiden (esim. terapeutit, lääkäri) tukipalvelujen liittämistä luontevaksi osaksi varhaiskasvatustoimintaa.

3.1 Yleinen tuki

Yleinen tuki on kaikille päivähoitossa oleville lapsille suunnattua tavoitteellista toimintaa. Yleisen tuen menetelmät ovat lapsen kehitystä yleisesti tukevia ja siten kaikille lapsille hyödyllisiä. Jokaiselle lapselle laaditaan varhaiskasvatussuunnitelma/esiopetuksen yleisen tuen oppimissuunnitelma yhdessä huoltajien kanssa. Yleinen tuki on ensimmäinen keino vastata lapsen tuen tarpeeseen. Tämä tarkoittaa yleensä yksittäisiä tukitoimia, joilla tilanteeseen vaikutetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Yleistä tukea annetaan heti tuen tarpeen ilmetessä, eikä tuen aloittaminen edellytä erityisiä tutkimuksia tai päätöksiä.

Tuen tarpeiden arviointi ja tarvittavan tuen antaminen kuuluvat kaikkiin kasvat- ja opetustilanteisiin. Tuki järjestetään varhaiskasvatuksessa lastentarhanopettajien, varhaiskasvatuksen erityisopettajien ja muun henkilöstön yhteistyönä. Varhaiskasvatuksen yleisen tuen menetelmät kuuluvat kaikille ryhmän lapsille ja niitä ovat esimerkiksi:

- pienryhmätoiminta
- yksilöohjaus ja korittehtävät
- tukiviittomat
- kuvien käyttö toiminnan ohjauksessa
- S2-opetus (suomi toisena kielenä oppimissuunnitelma laadittu 2017)
- leikkiryhmät
- leikkitalu
- apuvälineet (istuintyyny, kynätuki, rannepainot...)

3.2 Tehostettu tuki

Lapselle joka tarvitsee kasvussaan ja oppimisessaan säännöllistä tukea tai samanaikaisesti useita tukimuotoja, annetaan tehostettua tukea. Yhteistyö lapsen ja huoltajan kanssa on tärkeää sekä lapsen tarpeiden selvittämisen, että tuen suunnittelun ja onnistuneen toteuttamisen kannalta. Tehostetun tuen aloittaminen, järjestäminen ja tarvittaessa palaaminen takaisin yleisen tuen piiriin, käsitellään pedagogiseen arvioon perustuen monialaisessa yhteistyöryhmässä yhdessä huoltajien kanssa. Tehostettuun tukeen siirryttäessä lastentarhanopettaja laatii pedagogisen arvion, tarvittaessa varhaiskasvatuksen erityisopettaja konsultoi. Arvion laatimisessa

voidaan tarvittaessa käyttää myös muita asiantuntijoita (esim. neuvola, psykologi, puheterapeutti). Mikäli lapsella on varhaiskasvatussuunnitelma, kuntoutussuunnitelma tai muita lapsen varhaiskasvatuksen toteuttamista tukevia suunnitelmia, hyödynnetään niitä huoltajan luvalla. Pedagogiseen arvioon kirjataan lapsen vahvuudet sekä tuen tarpeet. Pedagoginen arvio käsitellään monialaisessa yhteistyöryhmässä ja tarvittaessa lapselle laaditaan tehostetun tuen oppimissuunnitelma.

Pedagogisessa arviossa kuvataan:

- lapsen kasvun ja oppimisen kokonaistilanne varhaiskasvatuksen henkilöstön, huoltajan ja lapsen näkökulmista
- lapsen saama yleinen tuki ja arvio eri tukimuotojen vaikutuksista
- arvio tehostetun tuen tarpeesta (millaisilla pedagogisilla tukijärjestelyillä lasta voidaan tukea)
- lapsen kiinnostuksen kohteet, kasvuun ja oppimiseen liittyvät vahvuudet, oppimisvalmiudet ja erityistarpeet

Tehostetussa tuessa käytetään samoja tukimuotoja kuin yleisessä tuessa. Niitä käytetään kuitenkin intensiivisemmin ja runsaammin. Tehostettu tuki on säännöllistä ja jatkuvaa. Tehostetun tuen riittävyttä arvioidaan säännöllisesti monialaisessa yhteistyöryhmässä, jossa huoltajat ovat aina läsnä. Tehostetun tuen käytännön järjestelyt varhaiskasvatuksessa:

- pedagoginen arvio
- tehostetun tuen oppimissuunnitelman laadinta
- säännöllinen ja jatkuva tuki (yleisen tuen menetelmät tehostuvat)
- säännöllinen monialainen yhteistyö
- varhaiskasvatuksen erityisopettaja konsultoi sekä ohjaa varhaiskasvattajia yksilö- ja pienryhmäopetuksen suunnitteluun ja toteutukseen (kädentaidot, kielellinen, matematiikka, ohjeen kuuntelu, motoriikka, leikkiryhmä jne.)
- sisältää lapsen osallisuuden huomioimalla hänen näkemyksensä tavoitteistaan ja kiinnostuksen kohteistaan

3.3 Erityinen tuki

Erityistä tukea annetaan niille lapsille, joilla on vaikeuksia edistyä riittävästi yleisen tai tehostetun tuen menetelmillä. Ennen siirtymistä erityiseen tukeen on laadittava pedagoginen selvitys. Pedagogisen selvityksen laativat varhaiskasvatuksen erityisopettajat yhteistyössä lastentarhanopettajan kanssa ja se käsitellään huoltajien kanssa monialaisessa yhteistyöryhmässä.

Pedagogisessa selvityksessä kuvataan:

- lapsen oppimisen eteneminen
- lapsen kasvun ja oppimisen kokonaistilannetta varhaiskasvattajien, huoltajien ja lapsen näkökulmista
- mahdollisten tehostetun tuen tukimuotojen vaikutusten arviointi
- arvio erityisen tuen tarpeesta (millaisilla pedagogisilla tukijärjestelyillä lasta voidaan tukea)
- lapsen vahvuudet ja kiinnostuksen kohteet, oppimisvalmiudet sekä lapsen kehitykseen ja oppimiseen liittyvät erityistarpeet

Pedagogisen selvityksen laatimisessa hyödynnetään lapsesta mahdollisesti aiemmin laadittua pedagogista arviota ja lapsen aiempaa oppimissuunnitelmaa. Yhteistyö lapsen ja huoltajan kanssa on tärkeää sekä lapsen tarpeiden selvittämisen tueksi, että tuen suunnittelun ja onnistuneen toteuttamisen kannalta. Pedagogisen selvityksen lisäksi erityisen tuen päätöksen valmistelemiseksi tulee tarvittaessa hankkia muita lausuntoja, kuten psykologinen tai lääketieteellinen lausunto tai vastaava sosiaalitoimen selvitys. Mikäli lapsella on varhaiskasvatussuunnitelma, kuntoutussuunnitelma tai muita lapsen varhaiskasvatuksen toteuttamista tukevia suunnitelmia, hyödynnetään niitä huoltajien luvalla. Pedagoginen selvitys lähetetään liitteineen varhaiskasvatusjohtajalle, joka tekee niiden perusteella erityisen tuen päätöksen.

Lapselle laaditaan huoltajien kanssa monialaisessa yhteistyöryhmässä joko erityisen tuen oppimissuunnitelma (alle 5-vuotiaat) tai HOJKS (pidennetty oppivelvollisuus). Suunnitelmaan tulee kirjata lapsen erityisen tuen mukaiset opetuksen ja muun tuen järjestämisen menetelmät. Suunnitelmassa otetaan huomioon lapsen yksilölliset vahvuudet, tarpeet sekä mahdollisuudet oppimiseen ja kasvuun. Vastuu suunnitelman

teosta ja päivittämisestä (vähintään kerran vuodessa) on varhaiskasvatuksen erityisopettajalla. Erityisen tuen käytännön järjestelyt varhaiskasvatuksessa:

- pedagoginen selvitys
- HOJKS / erityisen tuen oppimissuunnitelman laadinta
- erityisen tuen päätöksen tekeminen
- säännöllinen ja jatkuva tuki (yleisen ja tehostetun tuen menetelmät tehostuvat)
- mahdollisen ryhmäavustajan rooli korostuu
- apuvälineiden käyttö. Apuvälineiden tarve voi liittyä oppimisen erityistarpeisiin, näkemiseen, kuulemiseen, liikkumiseen tai muuhun fyysiseen, psyykkiseen tai sosiaaliseen tarpeeseen.
- varhaiskasvatuksen erityisopettajat selvittävät ja organisoivat tukitoimia kunnan tasolla sekä järjestävät varhaiskasvatuksessa tarvittavat tukitoimet yhteistyössä huoltajien, varhaiskasvattajien sekä eri asiantuntijatahojen kanssa
- varhaiskasvatuksen erityisopettaja konsultoi sekä ohjaa varhaiskasvattajia yksilö- ja pienryhmäopetuksen suunnitteluun ja toteutukseen (kädentaidot, kielellinen, matematiikka, ohjeen kuuntelu, motoriikka, leikkiryhmä jne.)
- yhteistyötahojen rooli korostuu
- säännöllinen monialainen yhteistyöryhmä
- sisältää lapsen osallisuuden huomioimalla hänen näkemyksensä tavoitteistaan ja kiinnostuksen kohteistaan
- erityisen tuen oppimissuunnitelman päivittäminen vuosittain tai tarpeen mukaan.
- erityisen tuen tarkistaminen tuen tarpeen vähentyessä (jos erityinen tuki päätetään lopettaa ja tuki jatkuu tehostettuna tukena, tehdään pedagoginen selvitys ja asia käsitellään monialaisessa yhteistyöryhmässä)

3.4 Pidennetty oppivelvollisuus

Pidennetyn oppivelvollisuuden toteuttamisesta on laadittu Pöytyällä toimintatapaohjeistus (2016). Pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluvat vaikeasti vammaiset lapset. Heitä ovat mm. näkö- ja kuulovammaiset sekä muutoin ruumiillisesti tai henkisesti vaikeasti vammaiset tai kehityksessään viivästyneet lapset. Myös vaikea sairaus voi olla syynä pidennettyyn oppivelvollisuuteen.

Päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta tehdään pääsääntöisesti ennen oppivelvollisuuden alkamista. Pidennetyn oppivelvollisuuden ja samalla kertaa tehtävän erityisen tuen ensikertaisen päätöksen perusteluina tulee olla psykologinen tai lääketieteellinen lausunto. Vanhemmat tekevät vapaamuotoisen anomuksen lausuntoineen sivistysjohtajalle, joka päättää pidennetystä oppivelvollisuudesta. Kunta päättää pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevan lapsen esiopetuksen järjestämipaikasta. Esiopetus toteutetaan aina esiopetuksen opetussuunnitelman mukaisesti riippumatta siitä, missä sitä annetaan. Lapsen ollessa 5-vuotias huoltaja valitsee, osallistuuko lapsi esiopetukseen, 6-vuotiaana se on osa oppivelvollisuuden suorittamista. Jos lapsi aloittaa oppivelvollisuutta edeltävässä esiopetuksessa 5-vuotiaana, annetaan hänelle heti erityistä tukea, ja hänelle on laadittava henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS). Pidennetyn oppivelvollisuuden toteuttamismalleista voi lukea Pöytyän pidennetyn oppivelvollisuuden toimintaohjeistuksesta (2016).

4. TUKITOIMET VARHAISKASVATUKSEN ARJESSA

Pienryhmätoiminta/tuen tarpeen mukainen pienryhmätoiminta. Pienryhmätoiminta on yksi varhaiskasvatuksen keskeisimmistä toimintamuodoista. Pienryhmiä käyttämällä pyritään tukemaan lapsen yksilöllisiä oppimisvalmiuksia. Varhaiskasvattajat havainnoivat lasten oppimista ja kehitystä varhaiskasvatuksen arjessa. Ryhmän lasten tarpeista ja lähtökohdista käsin voidaan muodostaa säännöllisesti toimivia pienryhmiä, joissa lapsilla on mahdollisuus työskennellä kiireettömästi tietyn oppimistehtävän parissa. Pienryhmiä ohjaavat kaikki ryhmän kasvattajat. Pienryhmät mahdollistavat erilaisten oppimistyylien ja oppimistavoitteiden huomioimisen toiminnassa. Pienryhmiä voidaan käyttää tarvittaessa myös varhaisen puuttumisen ja tehostetun/erityisen tuen työtapana. Tällaisia ryhmiä ovat esimerkiksi matematiikkaryhmä, kielellisten taitojen ryhmä, ohjeen kuunteluryhmä, kädentaitojen ryhmä, motoriikkaryhmä ja leikkiryhmä.

Yksilöohjaus. Lapsi saa tarvittaessa yksilöllistä tukea ja ohjausta varhaiskasvatuksen henkilökunnalta (esim. äännevirheet, kynäote, hahmotus, motoriikka). Yksilöohjauksen säännöllisyyteen ja määrään vaikuttaa myös lapsen tuen taso (yleinen, tehostettu, erityinen).

Ryhmäavustaja. Päiväkotiryhmässä työskentelee tarvittaessa ryhmäavustaja. Avustajan tehtävänä on toimia lapsiryhmässä edistäen lasten itsenäistä selviytymistä ja sosiaalista kanssakäymistä muun henkilökunnan, VEO:n tai terapeuttien ohjeiden mukaisesti. Avustaja osallistuu yhdessä tiimin kanssa varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteutukseen, arviointiin ja kehittämiseen, sekä vanhempien kanssa tehtävään yhteistyöhön.

Suomi toisena kielenä – opetus (S2). Pöytyällä on laadittu varhaiskasvatukseen S2-suunnitelma (2017), joka ohjaa varhaiskasvatuksen henkilökuntaa kaksikielisen lapsen suomen kielen tukemisessa sekä arvioinnissa. S2-suunnitelma tehdään yhteistyössä lapsen ja huoltajien kanssa, sekä sisällytetään osaksi lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa. Kahden kielen oppimiselle on annettava aikaa. S2-opetuksessa edetään rauhalliseen tahtiin, samoja aiheita toistaen eri tilanteissa. Oppiminen tapahtuu parhaiten toiminnan kautta, lapsen omien kokemusten myötä. Pienryhmätuokiot ja leikkiryhmät ovat hyviä kielen oppimistilanteita. Opetuksen tukena käytetään tukiviittomia ja kuvia.

Tukiviittomat. Tukiviittomisella tarkoitetaan viittomien käyttöä siten, että niillä tuetaan samanaikaista puhumista tai puheen tapailua ääneen. Tukiviittomisessa viitotaan viestinmerkityksen kannalta keskeiset sanat, niin sanotut avainsanat. Tukiviittominen on kokonaisvaltaista viestintää, johon kuuluvat puhe, viittomat, ilmeikäs elekieli, osoittaminen ja äänensävyjenvaihtelut. Tukiviittomia voidaan käyttää myös muiden kommunikointikeinojen kuten kuvien tai kirjoituksen rinnalla.

Apuvälineet. Kaikissa ryhmissä on saatavilla erilaisia apuvälineitä kuten esim. kynätuki, istuintyyny, rannepaino, painopeitto.

Koritehtävät. Koritehtävät eli lapselle yksilöllisesti laadittu työskentelyjärjestelmä opettaa itsenäistä työskentelyä ja perusrutiineja. Koritehtävät-sana tulee siitä, että tehtäviä selkiytetään laittamalla tarvittavat materiaalit koriin ja merkitsemällä korit (numero/kuva). Koritehtävät suunnitellaan yksilöllisesti lapsen oppimistarpeet ja mielenkiinnon kohteet huomioiden. Koritehtävien tulee olla mielekkäitä, tavoitteellisia ja vaihtuvia. Lapsi harjoittelee koritehtäviä ensin aikuisen tuella, niitä toistetaan ja lopulta lapsi suoriutuu tehtävästä itsenäisesti.

Kuvien käyttö toiminnanohjauksessa. Kuvia voi käyttää eri tarkoituksiin varhaiskasvatuksessa. Ne voivat tukea ilmaisuja, uusien asioiden ja käsitteiden ymmärtämistä sekä auttaa lasta jäsentämään varhaiskasvatuksen toimintaa. Kuvat ovat hyvä tuki myös puheen ja viittomien rinnalla sekä niiden opettelussa. Kuvien avulla voidaan selkiyttää ja ennakoida päivän kulkua (päiväjärjestys), arjen toimintoja (wc, ruokailu, pukeminen) ja strukturoida oppimisympäristöä (tavaroiden säilytyspaikat, leikki/tehtäväalueet).

Ohjattu leikkiryhmä. Leikkiryhmässä harjoitellaan erilaisia leikkejä ja leikkitaitoja (säännöt ja toisten huomioon ottaminen) aikuisen johdolla. Tavoitteena on monipuolinen, juonellinen ja pitkäkestoinen leikki sekä ystävyysuhteiden muodostuminen.

Vuorovaikutusleikkiryhmä. Vuorovaikutusleikki tekee hyvää kaikille lapsille ja lähentää lasten ja aikuisten välistä vuorovaikutussuhdetta. Vuorovaikutusleikki on aikuisen suunnittelemaa tavoitteellista toimintaa. Vuorovaikutusleikkiryhmä sopii lapsille

- jotka ovat arkoja tai pidättyviä
- jotka muuten jäävät vähemmälle huomiolle
- jotka tarvitsevat tukea itsetuntonsa vahvistamiseen
- joiden on vaikea ottaa vastaan tai antaa hyvää oloa toisille ja lapsille
- joilla on kielellisiä tai muita erityisvaikeuksia

Leikkitaulu. Leikinvalintataulu on päiväkotien vapaan leikin tilanteissa tarvittaessa käytettävä työväline. Taulua varten otetaan kuvat kaikista vapaan leikin tilanteessa käytettävistä leluista, peleistä ja leikeistä, ja niistä voidaan valita osa taululle päivittäin. Leikkitaulu auttaa lasta valitsemaan taululta mieluisan leikin ja leikkitilan, johon hän sitoutuu. Lisäksi voidaan ennalta sopia, kuinka monta lasta mihinkin leikkiin mahtuu. Leikkitaulu ei saa kuitenkaan liikaa rajoittaa lasten leikkiä ja sen toimivuutta sekä tarpeellisuutta tulee arvioida ryhmäkohtaisesti. Tavoitteena on, että lapsi oppii leikkimään pitkäkestoisia, monipuolisia leikkejä yhdessä muiden lasten kanssa.

5. VARHAISKASVATUKSEN ERITYISOPETTAJA (VEO)

Lasten päivähoitoa koskevan lain (L1255/2006) mukaan kunnan käytettävissä tulee olla tarvetta vastaavasti kelpoisuuden omaavia varhaiskasvatuksen erityisopettajien palveluita. Tarvetta arvioitaessa on lähtökohtana ollut se, että valtakunnallisella tasolla tulee olla noin yksi VEO 250 päivähoitossa olevaa lasta kohden.

Pöytyällä toimii kaksi varhaiskasvatuksen erityisopettajaa (VEO). Varhaiskasvatuksen erityisopettajat toimivat kunnan varhaiserityiskasvatuksen asiantuntijoina. Varhaiskasvatuksen erityisopettajien työ vaihtelee tarpeen mukaan sisältäen lapsen oppimisen ja kasvun ohjaamista sekä huoltajien tukemista lapsen kasvatuksessa. Varhaiskasvatuksen erityisopettajien tehtävänä on toimia tukea tarvitsevien lasten varhaiskasvatuspalveluiden valmistelu-, suunnittelu-, toteutus- ja konsultointitehtävissä. He havainnoivat lapsia, konsultoivat sekä ohjaavat varhaiskasvattajia yksilö- ja pienryhmäopetuksen suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioimisessa.

Varhaiskasvatuksen erityisopettajat selvittävät ja organisoivat tukitoimia kunnan tasolla sekä järjestävät päivähoitossa olevan lapsen tai lapsiryhmän tarvitsemat tukitoimet yhteistyössä huoltajien, henkilöstön sekä eri asiantuntijatahojen kanssa. Varhaiskasvatuksen erityisopettajat tekevät pedagogisen selvityksen ja tehostetun/erityisen tuen oppimissuunnitelmat/HOJKS yhteistyössä huoltajien, lastentarhanopettajan sekä monialaisen yhteistyöryhmän kanssa.

Varhaiskasvatuksen erityisopettajien työhön kuuluu myös perhepäivähoidon hoitosopimukset, pedagogiset ohjauskäynnit ja iltapalaverit. Varhaiskasvatuksen erityisopettaja on vastuussa siitä, että perhepäivähoidossa laaditaan varhaiskasvatussuunnitelma ja on tarvittaessa perhepäivähoitajan tukena sen laadinnassa.

6. MONIALAINEN YHTEISTYÖ VARHAISKASVATUKSESSA

Monialainen yhteistyöryhmä. Monialaisessa yhteistyöryhmässä käsitellään yksittäistä lasta koskevia asioita. Ryhmään kuuluvat lapsen kasvatukseen ja opetukseen osallistuvat henkilöt: huoltajat, varhaiskasvatuksen henkilökunta, varhaiskasvatuksen erityisopettaja, neuvolan terveydenhoitaja sekä tarpeen mukaan muita asiantuntijoita. Monialaisen yhteistyöryhmän rooli korostuu varsinkin tehostettuun tai erityiseen tukeen siirryttäessä. Työryhmän keskeisimmät tehtävät ovat esille tulleiden asioiden käsittely, toimenpiteistä ja työnjaosta sopiminen sekä seuranta ja arviointi.

Lapsen huoltajat. Päävastuu lapsen kasvatuksesta on hänen huoltajillaan. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tukea huoltajia heidän kasvatustehtävässään. Jotta kasvatusta olisi yhdensuuntaista ja tavoitteet yhtäläiset, on huoltajien ja varhaiskasvatuksen yhteistyö erittäin tärkeää. Luottamuksellinen suhde ja yhteistyö antavat hyvän pohjan lapsen kasvuun ja kehitykselle. Varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan huoltajien kanssa käytävässä keskustelussa vähintään kerran vuodessa. Huoltajat osallistuvat monialaiseen yhteistyöryhmään.

Neuvola. Lastenneuvola ja varhaiskasvatus tekevät yhteistyötä lapsen kehityksen seurannassa. Pöytyällä on käytössä lapsen havainnointilomake (1-6-vuotiaat), johon varhaiskasvatus, neuvola ja huoltajat kirjaavat omat havaintonsa lapsen kehityksestä. Mikäli lapsen kehityksessä ilmenee huolta, neuvolan kautta voidaan ohjata lapsi jatkotutkimuksiin. Tarvittaessa neuvolan terveydenhoitaja tai neuvolalääkäri osallistuu lapsen varhaiskasvatuskeskusteluun osana monialaista yhteistyöryhmää.

Lasten kuntoutustyöryhmä. Pöytyän lastenneuvolassa toimii lasten kuntoutustyöryhmä. Kuntoutustyöryhmä on niitä lapsia varten, joilla on todettu tai epäillä olevan lisäselvittelyjä vaativia kehityksen pulmakohtia tai viiveitä. Palvelut on tarkoitettu alle kouluikäisille Pöytyän ja Auran alueen lapsille. Kuntoutustyöryhmään kuuluvat lääkäri, puheterapeutti, neuvolapsykologi, fysioterapeutti ja sosiaalityöntekijä. Aloite työryhmään lähettämisestä voi tulla huoltajilta, varhaiskasvatuksesta, neuvolasta tai muulta lapsen asioita hoitaneelta taholta.

Perheneuvola. Perheneuvola tukee Pöytyän kunnan lapsiperheitä erilaisissa elämäntilanteissa. Perheneuvola toimii Riihikoskella perusturvatalossa kerran viikossa. Käynnit ovat maksuttomia ja luottamuksellisia.

Perheneuvolaan voi olla yhteydessä, kun;

- on huoli lapsen käyttäytymisestä tai tunne-elämään liittyvistä asioista
- halutaan keskustella lapsen kehityksestä, vanhemmuudesta tai kasvatuksesta
- lapsella on pulmia varhaiskasvatuksessa, koulussa tai kavereiden kanssa
- kotona on ristiriitoja, joihin toivotaan selvittelyapua
- perheessä on kohdattu menetyksiä tai muita vaikeita elämäntilanteita
- perheessä harkitaan avioeroa tai perheenjäsenet tarvitsevat tukea erosta selviytymiseen

Puheterapia. Pöytyän lastenneuvolassa Riihikoskella toimii puheterapeutti. Lapsen kehityksessä voi ilmetä häiriöitä esimerkiksi puheen tuotossa, puheen ymmärtämisessä, kielellisissä taidoissa tai äänessä. Puheterapian tavoitteena on poistaa, lieventää ja ennaltaehkäistä häiriöitä mahdollisimman hyvän vuorovaikutuksen ja kommunikointikyvyn saavuttamiseksi. Puheterapian tarve sekä terapiajaksojen kesto ja tavoitteet arvioidaan yksilöllisesti ja sovitaan yhdessä huoltajien kanssa. Monialainen yhteistyö on osa puheterapeutista kuntoutusta. Tarvittaessa puheterapeutti ohjaa hakeutumaan lisätutkimuksiin (esim. psykologin tutkimukset tai kuulon tutkimus). Puheterapian vastaanotolle ohjaututaan lastenneuvolan kautta. Puheterapiapalvelut ovat omassa terveyskeskuksessa asiakkaalle maksuttomia. Jos lapselle on myönnetty Kela-korvattavaa puheterapiaa, toteuttajana on Kelan hyväksymä yksityinen puheterapeutti.

Neurolapsykologi. Pöytyän lastenneuvolassa toimii neurolapsykologi. Neurolapsykologisiin otetaan yhteyttä, kun lapsen kasvuun tai kehitykseen liittyy kysymyksiä tai huolenaiheita. Neurolapsykologi tekee myös lapsen kehitystasoon ja mahdollisiin erityisvaikeuksiin liittyvät arvioinnit (varhaiskasvatuksessa tehtävä havainnointi ja yksilötutkimukset). Neurolapsykologille ei tarvita lähetettä. Huoltajat voivat olla suoraan yhteydessä häneen tai yhteydenotto voi tulla varhaiskasvatuksesta/neurolasta huoltajien luvalla. Neurolapsykologi toimii monialaisessa yhteistyöryhmässä tarvittaessa.

Fysioterapia. Pöytyän terveystieteiden keskuksessa toimii fysioterapeutteja, joiden tehtäviin kuuluu lapsen psykomotoriset arvioinnit (psykomotoriikassa korostetaan kehon ja mielen yhteyttä) tarvittaessa fysioterapia, ohjaus ja neuvonta. Terveystieteiden keskuksessa järjestetään tarpeen mukaan Moto-ryhmä (5-6-vuotiaat). Moto-ryhmän toiminta perustuu psykomotoriikkaan ja siinä yhdistyvät fyysismotoriset, sosio-emotionaaliset (lapsen tunne-elämän ja sosiaalisten taitojen kehittymistä) sekä kognitiiviset (tiedolliset) tavoitteet. Taitoja harjoitellaan ryhmässä liikunnan ja leikkien kautta.

Toimintaterapia. Pöytyällä ei ole omaa toimintaterapeuttia, mutta toimintaterapiaan on mahdollista päästä ostopalveluna. Toimintaterapian arvioon tai terapiaan pääsee lääkärin läheteellä. Lasten toimintaterapiassa arvioitavia ja kehitettäviä taitoja ovat mm. leikki- ja motoriset taidot, itsestä huolehtimisen taidot, koulutyöskentelyyn tarvittavat taidot, toimintoissa tarvittavat sensomotoriset ja hahmottamiseen liittyvät taidot sekä kyky ideoida, suunnitella ja toteuttaa erilaisia toimintoja.

Perus- ja erityisopetus. Varhaiskasvatuksen yhteistyö perus- ja erityisopetuksen kanssa korostuu esiopetusvuoden aikana. Koulun erityisopettajat käyvät esiopetuksessa pitämässä pienryhmiä tai yksilöohjausta sekä osallistuvat tarvittaessa monialaiseen yhteistyöryhmään. Esiopetusvuoden aikana lapset tutustuvat kouluun ja tulevaan opettajaan. Esiopetusvuoden kevään aikana pidetään kouluun menevien lasten siirtopalaverit, joihin osallistuvat huoltajat, esikoulun opettaja ja tuleva ekaluokan opettaja (tarvittaessa muut lapsen kanssa toimineet yhteistyötahot). Pöytyän kunnassa toimitaan lähikouluperiaatteella. Riihikosken, Yläneen ja Kyrön kouluissa järjestetään myös pienryhmäopetusta. Pöytyän kunnassa toteutetaan joustavaa alkuopetusta, jonka mukaan jokaisella lapsella on mahdollisuus suorittaa 1. ja 2. luokka kolmessa vuodessa.

Koulupsykologit. Pöytyällä on kaksi koulupsykologia, jotka toimivat yhteistyössä esiopetuksen kanssa. Koulupsykologi tekee tarvittavat tutkimukset, kun lapsen kouluvalmiudesta on esiopetuksessa herännyt huoli. Koulupsykologi osallistuu myös tarvittaessa monialaiseen yhteistyöryhmään.

Sosiaalitoimi. Jokaisella lapsella on oikeus turvalliseen ja virikkeitä antavaan kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen ja etusija erityiseen suojeluun. Mikäli lapsen kotiolot eivät ole riittävän turvalliset tai lapsi itse vaarantaa hyvinvointiaan, on lastensuojeluviranomaisten velvollisuus auttaa lasta ja tämän perhettä. Lastensuojelu jakautuu avopalvelun palveluihin, sijaishuoltoon ja

jälkihuoltoon. Suurin osa lastensuojelutyöstä on avohuollon työtä, jossa perhettä tuetaan, jotta lapset voivat kasvaa ja kehittyä omilla kodeissaan. Avohuollon tukitoimia ovat esimerkiksi keskustelut, ohjaus, neuvonta tai perhetyö. Tarvittaessa sosiaalitoimi on mukana monialaisessa yhteistyöryhmässä.

Vammaispalvelut. Varhaiskasvatus tekee yhteistyötä kunnan vammaispalveluiden kanssa silloin, kun lapsella on todettu kehitysvamma tai vaikea kehityksen viivästyminen. Vammaispalveluista sovitaan tapauskohtaisesti.

Seurakunta. Varhaiskasvatuksen erityisopettajat käyvät tarvittaessa seuraamassa lasten toimintaa seurakunnan päiväkerhoissa ja tekevät yhteistyötä päiväkerho-ohjaajien kanssa.

TYKS. Lasten normaalikehityksen yksilöllisten erojen ja lievien kehitysviiveiden arviointi tapahtuu avoterveydenhuollossa osana terveyskeskusten neuvolatoimintaa. Lapsi ohjataan tarkempaan tutkimukseen lastenneurologian poliklinikalle, kun paikallistason tutkimukset eivät riitä. Merkittävien kehityspoikkeamien arvio kuuluu myös erikoissairaanhoidon piiriin (esim. autismi, kehitysvammaisuus). Lastenneurologian poliklinikka vastaa lähetteellä tulevien lapsipotilaiden neurologisesta arvioinnista, hoidosta ja tarvittaessa seurannasta. Muita yhteistyötahoja Tyksissä ovat mm. kuulokeskus ja lastenpsykiatrian poliklinikka. Tyksin kuntoutustyöryhmä laatii lapselle kuntoutussuunnitelman, jota tarkistetaan vähintään kahden vuoden välein. Kuntoutussuunnitelma toimii pohjana, kun lapselle laaditaan varhaiskasvatuksessa oppimissuunnitelma ja mietitään tarvittavia tukitoimia ja tuen tasoa. Tyksin henkilökunta voi tarvittaessa osallistua monialaiseen yhteistyöryhmään.

KTO –kehitysvamma-alan tuki- ja osaamiskeskus (Varsinais-Suomen erityishuoltopiiri). Paimiossa sijaitseva tuki- ja osaamiskeskus tarjoaa monipuolista osaamista kehitysvammaisen asiakkaan kehityksen ja kuntoutuksen arvioimiseen (Kelan vaatimat kuntoutussuunnitelmat). Lapsi ohjataan KTO:n asiakkaaksi Tyksin tutkimusten perusteella.

Pöytyällä 15.11.17

Varhaiskasvatuksen erityisopetuksen työryhmä